پوختەی نامیلکەی حوکم کردن

بـــە

یاسا دەستکردەکان

نـووسینی:

محمد بن ابراهیم آل الشیخ

وەرگێڕانی:

مامۆستا ئوسامە تەوحیدی

(شارەزووری)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوختەی نامیلکەی حوکم کردن

بــــە

یـاسا دەستکردەکـان

نــووسینی:

محمد بن ابراهيم آل الشيخ

وەرگێڕانـــی:

ماموٚستا ئوسامە تەوحیدی (شارەزووری)

الدَّولَةُ الإِسلَامِيَّة

خـلافـةٌ علـى مِنهـاجِ النُّبـوّة

ئـامادەکردنی :

قوتابی ماموٚستا ئوسامە تەوحیدی (شارەزووری)

پێرست

ژ	بــابەت	لاپەڕە
١	بەشی یەکــەم (بەڵگە لـەسەر واجب بوونی حـکم بماانزل الله)	٢-٥
٢	بەشی دووەم	٦-٩
٣	جۆرەکانی حکم بغیر ما انزل الله جـۆری یـەکەم	١٠-١٤
٤	جـۆری دووەم لـە (حکم بغیر ما انزل الله)	١٤-١٥

بەشی یــەکەم

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمدا عبده ورسوله اما بعد.

شێخ دەفەرموێت :
لەکوفری گەورەی ئاشکرا ئەوەیە یاسای نەفرین لێکراو دابەزێنرێتە شوێن ئەوەی کە ڕوح الامين دایبەزاندۆتە سەر دڵی محمد صلى الله عليه وسلم کەبەهۆی ئەو پەیامە بۆتە یەکێک لەئاگادارکەرەوەکان بەزمانی عەرەبی پاراو بۆ حوکم کردن پێی لەنێوان خەڵکی جیهان و گەڕانەوە بۆی لەکاتی ناکۆکی ناکۆکیکاران (کەوابو دانانی یاسا لەجێگای حوکم کردن بەقورئان) هەڵوەشاندنەوە و عینادیکرنە لەبەر وتەی الله تعالى کەفەرموویەتی:

(فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا) (1)

ئینجا ئەگەر لەشتێکدا کێشەو ناکۆکیتان بوو جا بیگێڕنەوە بۆلای الله و پەیامبەر -صلى الله عليه وسلم-، واتە: باتەنها قورئان و سوننەت داوەرو حەکەمتان بن ئەگەر باوەڕتان بەالله و بەرۆژی دوایی هەیە، دەبێ ئاوابکەن ئەوگێڕانەوەی کێشەو هەرایە بۆلای قورئان و سوننەت، جوانترو چاکترە بۆتان، چاکترین ڕەفتاریشە بۆداهاتووتان.

الله سبحانه و تعالى نەفی ئیمانی ئەوکەسانەی کردوە کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ناکەن بەدادوەر لەکێشە وناکۆکیەکانیاندا نەفیکردنێکی دڵنیاکەرەوە بەدووبارەکردنەوەی وشەکانی نەفی و بەسوێند خواردنی الله تعالى بەنەفسی خۆی لەسەر بێ باوەڕی ئەو جۆرە کەسانە الله تعـالى دەفەرمووێت:

(فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) (2)

---

(1): سـورة النِّسَاء آيـة 59
(2): سـورة النِّسَاء آيـة 65

سوێندبێ بەپەروەردگارت ئەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم ئیمان ناهێنن و نابنە باوەڕدار تا بۆ یەکلاکردنەوەی کێشەکانی نێوانیان تۆ دەکەنە داوەر و ئەوساش بەرامبەر بەوبڕیارەی تۆ داوتە، هیچ تەنگیەك لەدەروونیاندا دروست نەبێت و بەچاکیش تەسلیم و ملکەچ ببن.

لەلای الله تعالی تەنها ئەوەندەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بکات بەدادوەر بەس نیە بەڵکو دەبێت لەگەڵ بە حاکم کردنی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم هیچ دڵتەنگیەک لەدڵ ودەرونیان دروست نەبێت وەک الله فەرمووی:

(ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ)

لەلای الله تعالی تەنها ئەوەندەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بکات بەدادوەر بەس نیە بەڵکو دەبێت لەگەڵ بە حاکم کردنی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم هیچ دڵتەنگیەک لەدڵ ودەرونیان دروست نەبێت وەک الله فەرمووی: (ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ)
وشەی {الحرج}: واتا تەنگـی بەڵکو دەبێت سنگیان فراوان بێت وسەلامەت بێت لەدوودڵی وپێکدادان تەنها ئەوەندەش بەس نیە تاکـو ملکەچی حوکمی پێغەمبەر دەبن صلی الله علیه وسلم کەئەمەش تەواوی ملکەچ بونە بۆحوکمی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم بەجۆرێ لەدڵ ودەرونیاندا هیچ دروست نابێت و بەتەواوی ملکەچی ئەو حوکمە هەقە دەبن هەربۆیە الله تعالی تەئکیدی کردۆتەوە بەوشەی {تسليمًا} ڕوونە کە الله تعالی تەنها ملکەچ بونی پێویست نەکردوە بەڵکـو ملکەچ بونێکی ڕەهای پێویست کردوە وە تێ بگە لەوەی کەلەئایەتی یەکەم ـدا باسی کردوە کەالله تعالی فەرمووی
{فإنْ تنازعتُم في شيءٍ فرُدّوه إلى اللهِ والرسولِ إن كنتم تؤمنون بالله واليوم الآخر ذلك خيرٌ وأحسنُ تأويلاً..} الله تعالی چۆن وشەی نکرەی باس کرد کەوشەی {شيء} ـە لەسیاقی شرط ـە کە الله فەرمووی :
{فإنْ تنازعتم} ئەگەر هەرکێشەیەکتان هەبوو ئەمە سودی گشتیە ئەوەدەگەیەنێت کەهەرشتێ ئەگەری ڕوودانی کێشەی تێدابێت بگەڕێنرێتەوە بۆشەرع هەرجۆرێ بێت لەجۆرەکانی کێشە گەورەبێت یان بچوک پاشان بیربکەرەوە وتێ بگە چۆن الله تعالی گەڕانەوەی کێشەکانی بۆشەرع کرد بەمەرج بۆ ئیمان هێنان بەالله و ڕۆژی دوای بەوتەی الله {إن كنتم تؤمنون بالله واليوم الآخر}

پاشان الله تعالی فەرمووی
{ذلك خيرٌ} هەرشتێ الله تعالی وشەی خێری دا بەسەریدا هەرگیز شەڕ لەوشتە نزیک نابێتەوە بەڵکو ئەوە خێری تەواوە لەئێستا وداهاتودا پاشان الله فەرمووی {وأحسنُ تأويلاً} واتا عاقیبەتی ئەوانەی حوکم دەگێڕنەوە بۆشەرع خێر وباشەیە لەدونیا وقیامەتدا

وە ئەو سودەشی تێدایە ئەم ئایەتە کەئەو کەسانەی حوکم دەگێڕنەوە بۆ جگە لەپێغەمبەر صلی الله علیه وسلم لەکاتێ کێشە وناکۆکیدا ئەوا لەشەڕ وخراپەی تەواودان و خراپترین عاقیبەتیان هەیە لەدونیا وقیامەت بەپێچەوانەی گوفتاری مونافقەکان کەلەدونیا دەڵێن

(إنْ أَرَدْنا إلا إحْسانًا وتَوْفيقًا) (1)

مەبەستمان تەنها چاکسازی و بڕینەوەی کێشەکانمان بووە وە کەدەڵێن :

(إنّما نحنُ مُصلِحون) (2)

ئێمە کەسانێکی چاکە خوازین وچاکەکارین هەربۆیەش الله تعالی ڕەدیان دەداتەوە دەفەرموێت:

(ألاَ إنّهم هُمُ المُفْسِدونَ ولكن لا يَشْعُرون) (3)

بەڕاستی ئائەوانە خراپکار و تاوانکارن بەڵام هەست بەخۆیان ناکەن .

بەپێچەوانەی ئەوەی پیاوانی یاسا لەسەرین لەحوکم کردنیان بەقانون بەپێی پێویستی خەڵکی بەڵکو بەپێی پێویستیەکانی خودی پیاوانی یاسا بۆ حوکم گێڕانەوە بۆلای وە ئەم کارەش گومانی خراپەبردنە بەوەی پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم پێی هاتوە وە حوکم کردن بەیاسا تەواوی بەکەم دانانی ئەوەیە کەالله وڕسولەکەی ڕونیان کردۆتەوە وە حوکم کردن بەیاسا حوکم دانە بەوەی شەرعی الله بەس نیە بۆچارەسەرکردنی کێشەکانی خەڵکی و عاقیبەتی خراپی دونیا وقیامەتیش بۆئەم جۆرەکەسانەیە وئەم عاقیەتە خراپەش پێویستە بۆیان.

(شێخ محمد رحمە الله خودی حوکم گێڕانەوە وحوکم کردن بەقانون بەگومان خراپ بردن بەئیسلام وەسف دەکات واتا مەحاڵە کەسێ حوکم بەقانون بکات ئیلا گومانی خراپە بەرامبەر بەشەریعەتی الله وشەریعەتی الله بەکامل نازانێت مەحاڵە کەسێ حوکم بەیاسا بکات و ئاوا نەبێت خۆ ئەگەر بەدەمیش وانەڵێت ئەوا درۆ دەکات چونکە ئایەتەکان لەقورئاندا نەفی ئیمانی دڵی ئەو جۆرەکەسانە دەکات)

وە پاشان بیربکەوە لەوەی لەئایەتی دووەم ـدا هەیە لەگشتگیرکردن کەالله فەرمووی {فيمَا شَجَرَ بَيْنَهُم}، وشەی [فإنّ] ناوی الموصول ـ لەگەڵ صِلتە لە سیغەی عموم ـ لەلای زانایانی ئصولیین وجگە لەوانیش وە ئەم سیغەی عمومە(گشتگیریە) هەموو جۆرەکان وگەورە وبچوکی کێشەکان دەگرێتەوە جیاوازی نیە لەنێوان جۆرێ لەجۆرەکان هەروەک چۆن جیاوازی نیە لەنێوان کەم و زۆریدا

---

(1): سـورة النِّسَاء آيـة 62
(2): سـورة البقره آيـة 11
(3): سـورة البقره آيـة 12

وە الله تعالى نەفی ئیمانی ئەوكەسانەی كردوە كەدەیانەوێ حوكم بگێڕنەوە بۆلای جگە لەوەی كە پێغەمبەر صلى الله علیه وسلم پێی هاتوە لە دوو ڕووەكان هەروەك الله تعالى دەفەرموێت:

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَن يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴾ (1)

ئایا ئەوانەت بینیوە كە لافی ئەوە لێدەدەن دەڵێن گوایە ئیمانمان هێناوە بەو بەرنامەو قورئانە كە دابەزێنراوە بۆت وو بەوپەیامەش پێش تۆ دابەزێنراوە كەچی دەیانەوێ بۆ بڕینەوەی داواو كێشەكانیان بچنە لای طاغووت و بەرنامە شەیتانییەكان؟! لەكاتێكدا فەرمانیان پێدرابوو بێ باوەڕبن بەطاغوت وحوكمەكەی شەیتانیش دەیەوێ گومڕایان بكات بەگومڕا كردنێكی یەكجار دووڕو بێ سنوور، بۆیە ئاوا سەر بۆ بەرنامە دنیاییەكان شۆڕ دەكەن!

الله تعالى فەرمووی {يَزْعُمونَ} بەدرۆخستنەوەی بانگەشەی ئیمان هێنانیان دەكات چونكە حوكم گێڕانەوە بۆلای جگە لەوەی بۆ پێغەمبەر صلى الله علیه وسلم دابەزیوە لەگەڵ ئیماندا لەدڵێكدا كۆنابێتەوە بەڵكو یەكێكیان ئەوی تریان نەفی دەكات

وە وشەی طاغوت لە {طغيان} ـەوە هاتوە كەبریتیە لەپەڕاندنی سنوری بەندایەتی هەموو كەسێ كەحوكم بەغیری ئەوە بكات كەپێغەمبەر صلى الله علیه وسلم بۆی هاتوە یان حوكمی بگەڕێتەوە بۆ جگە لەوشەریعەتەی بۆ پێغەمبەر صلى الله علیه وسلم هاتوە ئەوا طاغوتی كردوە بەحاكمی خۆی وحوكمی بۆ طاغوت بردۆتەوە چونكە هەق واجبە لەسەر هەموو كەسێ كەتەنها حوكم بەوە بكات كەبۆ پێغەمبەر صلى الله علیه وسلم هاتوە نەک بەپێچەوانەی حوكم پێغەمبەر صلى الله علیه وسلم حوكم بكات هەروەک چۆن هەقە لەسەر هەموو كەسێ حوكم بگێڕێتەوە بۆئەوەی بۆ پێغەمبەر صلى الله علیه وسلم هاتوە

جاهەركەسێ حوكم بكات بەپێچەوانەی شەریعەتەكەی پێغەمبەر صلى الله علیه وسلم یان حوكم بگێڕێتەوە بۆ پێچەوانەی حوكمی پێغەمبەر صلى الله علیه وسلم ئەوا ئەوكەسە طوغیانی كردوە و سنوری بەندایەتی پەڕاندوە جا حوكم كردن بێت یان حوكم گێڕانەوە بێت لەبەر ئەو كارەی دەبێت بەطاغوت چونكە سنوری بەندایەتی تێپەڕاندوە.

---

(1): سـورة النِّسَاء آيـة 60

بەشی دووەم

بسم الله الرحمن الرحيم

وە تێڕابمێنە لەوتەی الله تعالی

(وقدْ أُمِروا أنْ يكفُروا به)،فەرمانیان پێکرابوو بێ باوەڕبن بەطاغوت ـ لەمەوە تێدەگەی پیاوانی یاسا عینادی بەرامبەر شەرع دەکەن کەپێچەوانەی ویستی الله یان دەوویت چونکە لەشەرع ـدا ئەوەیان لێداواکراوە کەپەرستنی الله ـی پێ بکەن ئەوداواکردنەی لێیان کراوە بریتیە لەکوفرکردن بەطاغوت نەک حوکم کردن بەطاغوت الله تعـالی دەفەرمووێت:

(فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ)

کەچی ستەمکارو لەسنوور دەرچووەکان هەڵسان، ئەو وشەو گوتارەی پێیان وترابوو گۆڕییان .

پاشان تێبگە لەوتەی الله کەدەفەرموێت : (ويُريدُ الشيطانُ أنْ يُضلّهُم)شەیطانیش دەیەوێ گومڕایان بکات . ئەم ئایەتە بەڵگەیە لەسەرئەوەی حوکمگێڕانەوە بۆلای جگە لەشەریعەت گومڕاییە

کەچی خاوەن یاساکان جگە لەشەریعەت بە ڕێنمای وەهەق دەزانن هەروەک چۆن ئایەتەکە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی حوکم گێڕانەوە بۆلای جگە لەشەرع ویستی شەیطانە بەپێچەوانەی پیاوانی یاسا کەپێیان وایە دورن لەشەیطانەوە وە پێیان وایە ئەم یاسایانە سودی تێدایە بۆ مرۆڤەکان جا بەپێی بیروبۆچونی پیاوانی یاسابێت ویست وحەزەکانی شەیطان بۆتە چاکسازی بۆ مرۆڤەکان وە بەبۆچونی پیاوانی یاسابێت ویستی الله ـی خاوەن بەخشندەیی وخاوەن ئەم شەریعەتە پاکە کەدایبەزاندوە بۆ محمد صلی الله علیه وسلم دورە لەچاکسازی بۆ مرۆڤەکان جا الله تعالی ئینکاری لەم جۆرە کەسانە کردوە کەداخوازی حوکمی جاهلیەتن وە الله ڕونی کردۆتەوە کەهیچ حوکمێ وەک حوکمی الله باشتر نیە وفەرموویەتی:

(أَفَحُكْمَ الجاهليةِ يَبْغونَ ومَنْ أحسنُ مِن اللهِ حُكمًا لِقومٍ يُوقِنون) (1)

ئایە ئەوانە حوکمی جاهلیەتیان دەوێت ؟ لەکاتێکدا کێ هەیە وەک الله حوکمی باشتر وجوانتربێت بۆ گەلێ کەخاوەن یەقین بن.

---

(1): سـورة المائدة آيـة 50

بیربکەرەوە لەئەم ئایەتە پیرۆزە چۆن بەڵگەیە لەسەر ئەوەی هیچ حوکمێ نیە لەپاش حوکمی الله تعالى ئیلا حوکمی جاهلیە جا حەزبکەن یان حەزنەکەن بەڵکو پیاوانی یاسا حاڵیان لەحاڵی ئەوانە خراپترە کەالله لەقورئاندا باسیان دەکات وە لەوان درۆزنترن چونکە خەڵکانی سەردەمی جاهلیەت خۆیان خۆیانیان هەڵنەدەوەشانەوە لەم ڕوانگەیەوە بەڵام پیاوانی یاسا خۆیان هەڵدەوەشێننەوە چونکە دەڵێن ئیمانمان هێناوە بەوەی بۆ پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم هاتوە کەچی خۆیان هەڵدەوەشێننەوە و ئەیانەوێ لەنێوان ئیسلام و یاسا دەستکردەکان ڕێگایەکی ناوەند بگرنە بەر وە الله تعالى لەبارەیانەوە دەفەرموێت :

(أُولئكَ هُمُ الكافرونَ حَقًّا وأَعْتدنا للكافرينَ عذابًا مُهينًا) (1)
ئائەوانە کـافری تەواون وە بۆکافران سزایەکی سەخت ودژوارمان بۆیان داناوە.

وە پاشان سەرنج بدە چۆن ئەم ئایەتە پیرۆزە ڕەدی پیاوانی یاسا دەداتەوە کەپیاوانی یاسا پێیان وایە ئەویاسایانەی کەلە خاشاکی مێشک وپۆخڵەواتی بیروبۆچونەکانیانەوە وەرگیراوە حوکمێکی باشە بۆیە الله ڕەدیان دەداتەوە ودەفەرموێت :(وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللهِ حُكْمًا لِقوْمٍ يُوقِنون)

ابن كثير لەتەفسیری ئەم ئایەتەدا فەرموویەتی الله تعالى ئینکاری لەوکەسانە دەکات کەلەحوکمی خێری گشتگیری الله دەردەچێت کەنەهی لەهەموو خراپەیەک دەکات لادەدات بۆ جگە لەحوکمی الله لەبیروبۆچونەکان وهەواوئارەزووەکان کەمرۆڤەکان دایان ڕشتوە بەبێ گەڕانەوە بۆشەریعەتی الله هەروەک چۆن خەڵکانی سەردەمی جاهلیەت حوکمیان دەکرد بەگومڕایی ونەفامی بەوەی کەبەبیروبۆچونی خۆیان دایان ڕشتبوو وە هەروەک چون تەتار حوکمی پێدەکرد لەسیاسەتی پاشای کەلەپاشاکەیانەوە جەنگیزخان وەریان گرتبوو کە کتێبێکی بۆدانابون کۆمەڵێ حوکمی تێدابوو کەحوکمەکانی ئەو کتێبە وەرگیرابوو لەیاسا وشەریعەتە جیاوازەکان لەدینی جولەکە و نەصرانیەت و میلەتی ئیسلام وەلەئاینەکانی تریش وە زۆربەی حوکمەکانی لەبیروبۆچونەکانی خۆیەوە وەرگرتبوو ئەم کتێبە لەنێوان شوێنکەوتوانی بوو بەیاسایەکی پەیڕەو لێکراو دەیان خستە پێش حوکم کردن بەکتابی الله وسونەتی ڕەسولەکەی صلى الله عليه وسلم هەرکەسێ ئـەو کــــردارە بکات ئەوا کافــرە واجبە کوشـتار وجەنگی لەدژ بکرێت تا دەگــەڕێتەوە بۆلای حوکمی الله ورەسولەکەی صلى الله عليه وسلم وەتاکـو حوکم بەجگە لەشەرع نەکات نەلەکەم ونەلەزۆر الله دەفەرموێت: (أَفَحُكْمَ الجاهليةِ يَبْغون)، واتا دەیانەوێت و بەدوای دەکەون وە لەحوکمی الله لائەدەن (وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يوقِنونَ)ئاخۆ کێ هەیە وەک الله دادپەروەربێت لەحوکمیـدا بۆکەسێ ئەقڵی هەبێت وئیمان ویەقینی بەشەرعی الله هەبێت وە بزانێت الله باشترینی حاکمـەکانە وە بەخشندەیە بە دروستکراوەکانی زیاتر لەبەخشـندەی دایکێک بۆ مناڵەکەی چونکە ئەو الله یە وزانایە بەهەموو شتێ و بەتوانا ودەسەڵاتە بەسەر هەموو شتێ ودادوەرە لەهەموو شتێ .

(1): سـورة النِّسَاء آيـة 151

وه الله ـی خاوەن عیزەت ودەسەڵاتدار پێش ئەوئایەتە بەپێغەمبەرەکەی کەمحـمەدە صلى الله عليه وسلم ـدەفەرموێت :

(وأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُم بما أنزل اللهُ ولا تَتَّبِعْ أهْواءهُم عَمّا جاءَك مِن الحقّ) (1)

حوکم بکە لەنێـوانیاندا بەوەی الله دایبەزاندوە نەکەی شوێن هەواو ئارەزوی ئەوان بکەوی لەپاش ئەوەی هەق وڕاستیت بۆهاتوە وە الله دەفەرموێت:

(وَأَنِ احْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَن يَفْتِنُوكَ عَن بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ ۖ فَإِن تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُصِيبَهُم بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ) (2)

حوکم بکە لەنێوانیان ـدابەوەی الله دایبەزاندوە نابێ شوێنی هەواو ئارەزووی ئەوانە بکەوی هۆشیاربە! لەو ڕێنمایانەی الله بۆی ناردوی، لاڕێت نەکەن ئینجا ئەگەر لە داوەریی و بڕیاری تۆ، روویان وەرگێڕاو، نەهاتنە سەرنەخشەی تۆ چاک بزانە کە: الله دەیەوێ بەهۆی تاوانەکانیانەوە تۆڵەیان لێ بسێنێت خۆ بێگومان زۆرینەی خەڵک لەڕێ دەرچوون و لایانداوە.

وە الله تعالى پێغەمبەرەکەی محمد صلى الله عليەوسلم ـی سەرپشـك کردوە لەوە حوکم بکات لەنێوان جولەکەکاندا یاخود پشتیان لێ بکات کاتێ دێن بۆئەوەی پێغەمبەر صلى الله عليەوسلم دادوەیان لەنێوانیاندا بکات الله دەفەرموێت:

(فَإِن جَاءُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ ۖ وَإِن تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَن يَضُرُّوكَ شَيْئًا ۖ وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ) (3)

جا ئەگەر جارێ بۆ بڕیارو داوەریی کێشەکانیان هاتنە لای تۆ ئارەزووتە لە نێوانیاندا داوەریی بکەیت، یان روویان لێوەربگێڕیی و گوێیان نەدەیتێ، چونکە بەدڵ نەهاتوونەتە لات و ڕاست ناکەن خۆ ئەگەر ڕوویان لێ وەربگێڕی و داوەرییان نەکەیت هەرگیز ناتوانن هیچ زیانێکت پێبگەیەنن خۆئەگەر داوەریشت کرد لەنێوانیاندا، دەبێ بەدادگەرانە بێت بەڕاستیی الله خەڵکانی دادپەروەر و، دادگەری خۆش دەوێ .

{ القسط} بریتیە لەداد وەری وەهیچ دادوەریەک نیە بەهەق ئیلا حوکمی الله ورسولەکەی نەبێت صلى الله عليە وسلم وەحوکم کردن بەپێچەوانەی حوکمی الله بریتیە لەسـتەم وگومڕایی وکوفر وفسق هەربۆیـە لەپاش ئەو ئایەتانە الله تعالى فەرموویەتی :

(وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولئِكَ هُمُ الكافِرون) (4)

هەرکەسێ حـــوکم نەکات بەوەی الله دایبەزاندووە ئائەوانـە بێ باوەڕن

(1): سـورة المائدة آیـة 48
(2): سـورة المائدة آیـة 49
(3): سـورة المائدة آیـة 42
(4): سـورة المائدة آیـة 45

وەفەرموویەتی : (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظالِمُون) [1]
هەركەسێ حـــوكم نەكات بەوەی الله دایبەزاندووە ئائەوانـە ستەمـكارن.

وەفەرموویـەتی: (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الفاسِقون) [2]
هەركەسێ حـــوكم نەكات بەوەی الله دایبەزاندووە ئائەوانـە لەسنور دەرچوون .

تەماشـاكە،چۆن الله تعالى ئەوكەسانەی تۆماركرد بە كوفر وستەم وفسق كەحـــوكم بەجگە لەوە دەكەن كەالله دایبەزاندوە وە لەو ڕێگریـانەی كەالله تعالـى ناوی لە حاكم بغير ماانزل الله ـى ناوە كافـرە وناشبێت بەكافر بەڵكـو كافرێكـى ڕەهایـە یان كوفری كرداره یان كوفری بیروباوەڕە

(لێرەدا تێدەگـەین شێخ محمد بن ابراهيم ال الشـيخ رحمه الله ئەو هەموو بەڵگانەی هێنایەوە تابەقورئان بیسەلمێنت ئەوانەی حوكم بەقانون دەكەن ئیلا لەدڵەوە باوەڕیان بەحوكمی الله نیە ومەحاڵـە كەسێ ئیمانی بەقورئان هەبێت لەدڵەوە لەگەڵ ئەوەشدا حوكم بەیاسای مرۆڤ بكات بەردەوام دەبین تاشێخ زیاتر ڕونی بكاتەوە)

وە ئەوەی لە ابن عباسەوە هاتوە ڕەزای الله ـی لێ بێت لەتەفسیری ئەم ئایەتە لەڕیوایەتی طاوس و جگە لەویش بەڵگـەیە لەسەر ئەوەی حاكـم بەغیری ماانزل الله كـافرە یان كوفری بیروباوەڕی دەرخەر لەئیسـلام یان كـوفری كردار كەدەریناكات لەئیسلام (ئێـستا كەمێ تر تێدەگەین كەشێخ پێی وایـە هەركەسێ یاسا دانێت وحوكمی پێ بكات ئەوا خودی ئەم كردارە بەوە وەسف دەكات كەئەوكەسە باوەڕی بەحوكمی الله نیە هەربۆیەش حوكم كردن بەقانون لەڕیزی كوفرە اعتقادیەكان باس ئەكات و دەفەرموێ هیچ كوفرێ لەسەروی ئەم كوفرەوە نیـە)

---

(1): سـورة المائدة آيـة 44
(2): سـورة المائدة آيـة 47

جۆرەکانی حکم بغیر ما انزل الله

جۆری یەکەم کـوفری بیروباوەڕ(دەرخەر لەئیسـلام) چەند جۆرێـکە

① یەکـەمیان حاکم بەغیری ماانزل الله نکۆڵـی هەق بونی حوکمی الله ورسولەکەی بکات ئەمەش مانای ئەوەیە کەلە ابن عباس ـەوە ڕیوایەتکراوە وە ابن جریر ئەم وتەیەی هەڵبژاردوە کەبریتیە لە نکۆڵی کردنی ئەوەی الله دایبەزاندوە لەحوکمی شەرعی وە ئەمەش هیچ ڕاجیاوازیەکی تێدانیە لەنێوان زانایان چونکە ئصوولێکی جێگیرە وکۆڕای زانایانی لەسەرە کەهەرکەسێ نکۆڵـی ئەصڵێک لەئصولەکانی دین بکات یان فەرعێکی دین کەبەئیجماع ـی زانایان ئەم شتە لەدیندا هەیە یان نکۆڵــی وشەیەک بکات کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم پێی هاتوە وبڕاوەتەوە ئەوا نکۆڵیکار کـــــافرە بەکوفرێکی دەرخەر لەئیسلام

② جۆری دووەم حاکـم بەغیری ماانزل الله نـکۆڵی لەوەناکات کەحوکمی الله وڕەسولەکەی صلى الله عليه وسلم هەقە بەڵام باوەڕی وایــە جگە لە حوکمی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم حوکمی باشتر وچاکتر وگشتگیر تر هەیە کەخەڵکی پێویستیانە حوکم بەوحوکمە بکەن لەکاتی کێشە وناکۆکیەکانیاندا جا یان بەگشتی یان بەئەندازەی ڕووداوەکان کەئەم بیروبۆچونەش پەرەی سەند بەهۆی پێشکەوتنی زەمان و گۆڕینی حاڵی خەڵک وە گومانی تێدانیـە ئەم کەسەش کافرە بەهۆی باشتردانانی حوکمی دروستکراوەکانی الله کەحوکمی مرۆڤەکان خاشاکی بیروبۆچونی مرۆڤەکانە وفەزڵ ئەدەن بەسەر حوکمی الله ـی دانا و سوپاسکراو

وە حوکـمی الله وڕەسولەکەی خۆی لەخۆیدا گۆڕانکاری بەسەردا نایەت بەگۆڕینی زەمان وپێشکەوتنی بارودۆخ چونکە هیچ قەزیەیەک نیە جا هەر قەزیەیەک بێت ئیلا حوکمی ئەو قەزیە لەکتاب ـی الله وسونەتی رسولەکەیدا صلى الله عليه وسلم هاتوە جا بەدەق بێت یان بەڕووکەش یان وەرگرتنی بێت لەمانای ئایەتەکان یان بەجگە لەوەش ئەوەی ئەمە بزانێ ئەوە بەعلمەکەی زانیویەتی ئەوەشی نەیزانێت بەهۆی جەهلەکەیەوە نایزانێت وە ئەوەی زاناکان وتویانە کەفەتوا بەگۆڕینی بارەدۆخ دەگۆڕێت هەندێ کەسی کەم بەخت و نەشارەزا بەحوکمەکان وعلەتەکانی وا لەم قسەیە تێگەشتون کە گۆڕینی فەتوا بەپێی حەز وئارەزوە ئاژەڵداریەکانی ئەوانە وبەپێی مەبەستە دونیاییەکەیان وبۆچونە هەڵەکانیانە هەربۆیە دەیان بینی بەرگری لەم وتەیە دەکەن و دەقە شەرعیەکان ئەکەن بەشوێنکەوتەی ئەم وتەیە تابتوانن دەقە شەرعیەکان تەحریف دەکەن ودەیگۆڕن ولەشوێنی خۆی لای ئەدەن

لەکـاتێکدا مانای ئەوقسەیە کەوتراوە فەتوا دەگۆڕێت بەپێی زەمان و باردۆخ مەبەستی زانایان لەوەیە کەئەو گۆڕینی فەتوایە ئصولیە شەرعیەکان پاڵپشتی بکات وعلەتە ڕەچاو کراوەکان وئەو بەرژەوەندیانە لەخۆ بگرێت کەالله وڕەسولەکەی دەیانەوێ صلی الله علیه وسلم وە شتێکی زانراوە پیاوانی یاساش دورترین کەسانن لەم بابەتە چونکە ئەوان هیچ شتێ نالێن ئیلا ئەوەنەبێت کەخۆیان حەزیان لێیەتی ولەگەڵ خۆیان دەگونجێت جائەوشتە هەرشتێ بێت وە واقع یش شاهید حاڵی ئەم ڕاستیەیە .

③جۆری سێهەم باوەڕی وانیە کەحوکمی غیری الله ورسولەکەی صلی الله علیه وسلم باشترە لەحوکمی الله بەلاَم باوەڕی وایە حوکمی غیری الله و حوکمی الله یەکسانە و وەکو یەکن ئەم جۆرەش وەک دوو جۆرەکەی ترە کەکوفری دەرخەرە لەمیلەتی ئیسلام لەبەرئەوەی بەیەکسان دانانی حوکمی الله و حوکمی غیری الله واتای یەکسان کردنی مەخلوقەکانی الله یە بە الله تعالی کەخالق ـی هەموو شتێکە وە ئەم بیروباوەڕەش هەڵوەشێنەوە و عینادی کردنە لەبەر ئەم وتەیەی الله

(لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْء..) هیچ شتێ هاوشێوەی الله تعالی نیە[1]. وە چەندین ئایەتی تریش کەبەڵگەیە لەسەر بەتاکدانانی الله بەوپەڕی کامڵی وپاکڕاگرتنی لەزاتی خۆیدا و لەسیفات و کردارەکانیدا ولەحوکم کردنی نێوان خەڵکی لەکاتی کێشە وناکۆکیەکاندا

④جۆری چوارەم باوەڕی وانیە حوکمی غیری الله وحوکمی الله یەکسانن وە باوەڕیشی وانیە حوکمی غیری الله باشترە لەحوکمی الله بەلاَم باوەڕی وایـە دروستە وجائیزە حوکم بەپێچەوانەی حوکمی الله ورەسولەکەی بکات ئەمەش وەک جۆرەکانی پێشووترە هەمان حوکمی ئەوجۆرانەی تری بۆهەیە بەهۆی بیروباوەڕی بەحەلاَڵدانانی حەرامێک کەشتێکی زانراوە بەدەقە شەرعیە صەحیحە ڕونەکان کەکارێکی حەرامە

⑤جۆرێ پێنجەم (ئا لێرەوە تێدەگەین زانایانی ئەهلی سونەت یاسادانان وحوکم کردن بەیاسا بەکوفری بیروباوەڕ دەزانن نەک بۆتەکفیرکردنیان مەرجی بیروباوەڕ دابنێن بەڵکـو خودی ئەم تشریع وحوکم کردنە بەکوفریکی بیروباوەڕ دادەنرێت کەئەم کوفرە اعتقادیە بەکردار دەرئەکەوێت)

---

(1): سـورة الشورى آيـة 11

شێخ دەفەرموێت : ئەم جۆرەیان لەهەموو جۆرەکان گەورەترە و گشتگیرترە و دیارترە و لەهەموو جۆرەکانی پێشوتر عینادی تێدایە لەگەڵ شەرع وخۆبەگەورە زانینە بەرامبەر ئەحکامە شەرعیەکان کە ئەویاسایانە ئامادە دەکرێن وپاڵپشت ئەکرێن وبنچینە ولق ی بۆدادەنرێت وپێکدەهێنرێت وبەهەموو جۆرەجیاوازەکانەوە وە حوکم وپابەندکردن ی خەڵکە بەویاسایەنەوە و دەیکەن بەسەرچاوەی گەڕانەوە بۆحوکم کردن هەروەک چۆن دادگای شەرعی هەموو گەڕانەوەیەکیان بۆکتاب ی الله وسونەتی پێغەمبەرە صلى الله عليه وسلم ئائەم دادگا قانونیانەش سەرچاوەی گەڕانەوەیان بریتیە لەقانون ی وەرگیراو کەوەرگیراوە لەیاسا جۆراوجۆرەکان وەک یاسای فەڕەنسی ویاسای ئەمریکی و یاسای بریطانی و جگە لەویاسانەش و وە هەندێ بیروبۆچونی مەزهەبە بیدعیەکان کەخۆیان ئەدەنە پاڵ ئیسلام وشەریعەت وجگە لەوانیش

جا ئەم جۆرە دادگایانە لەوڵاتانی ئیسلام زۆرە ودەرگاکانی بەڕووی خەڵکیدا کردۆتەوە وئامادەکراوە وخەڵکیش بەڕوویدا دەچن وەک ڕۆشتنیان بەرەوو ڕووی سەراب کەحاکمەکانی ئەم دادگایانە حوکم دەکەن لەنێوان خەڵکیدا بەوەی کە پێچەوانەی حوکمی کتاب وسونەتە

1. حوکم بەمادەکانی قانون دەکەن
2. خەڵکی پێوە پابەند دەکەن
3. خەڵکی لەسەر ئەویاسایە جێگیر دەکەن
4. ئەیسەپێنن بەسەر خەڵکیدا

جائایا چی کوفرێ هەیە لەسەرووی ئەم کوفرەوە بێت وە چی هەڵوەشێنەوەیەک هەیە بۆ شهادەتی محمد رسول الله لەپاش ئەم هەڵوەشێنەوەیە (کەواتا لەلای ئەهلی سونەت حوکمکردن بەیاسا وچەسپاندنی بەسەرخەڵکیدا و پابەندکردنی خەڵکی بەیاسا گەورەترین کوفرە هەربۆیە شێخ نەیفەرموو گەر حوکم بەیاسا بکات و باوەڕی وابێت یاسا باشترە ئینجا کافرە بەڵکو خودی حوکم کردن و پابەندکردنی خەڵکی بەیاسا بەگەورەترین کوفر وەسف دەکات و پێی وایە ئەم حاڵەتە ڕوونادات ئیلا ئەوکەسە لەدڵەوە بێ باوەڕە بەپێغەمبەرصلى الله عليه وسلم) وە بەڵگەکانیش لەسەر ئەم کوفرە لەپێشتردا باسمان کرد بەشێوەیەکی ئاسان وزانراو

بۆیە ئەی کۆمەڵی ژیرەکان وئەی کۆمەڵە زیرەکەکان وخاوەن فامەکان چۆن ڕازی دەبن کەحوکمی مرۆڤانێکی هاوشێوەی خۆتان لەسەرتان پەیڕەو بکرێ یان حوکمی کەسانێ کەلەئێوە کەمترن کە مروڤ لێی دەوەشێتەوە هەڵە بکات بەڵکو هەڵەیان زیاترە لە پێکانی هەق بەڵکو هیچ حوکمێکیان دروست نیە ئیلا حوکمێ نەبێت کەلەحوکمی الله وڕەسولەکەی صلى الله عليه وسلم وەرگیرابێت

لەدەقێکی شەرعی یان وەرگیرابێت لەمانای دەقەکان لێیان دەگەڕێن ئەوکەسانە حوکمتان بکەن لەسەر نەفستان و خوێنتنان و ناموس و ماڵ وخێزانەکانتان وکەسوکارەکاتان وسەرەجەم مافەکانتان

لەهەمان کاتیشـدا وازدەهێنن لەوەی حاکمێ حوکمتان لەنێواندا بکات بەحوکمی الله وڕەسولەکەی وڕەفزی ئەکەنەوە لەکاتێکدا حوکمی الله دورە لەهەموو هەڵەیە وپارێزراوە و هەرگیز ڕەفتارو گوفتاری هیچ و پووچی تێ نایەت، نە لە پێش خۆیی و، نە لە پاش خۆی چوون لە لایەن اللە ـ قسە لەجێ و هەمیشە سوپاسکراوەوە نێرراوە

وە ملکـەچ بونی خەڵکـی گوێڕایەڵی بونیان بۆحوکمی پەروەردگاریان ملکەچ بونە بۆ حوکمی خالقەکەیان بۆئەوەیە کەبپەرستن هەروەک چۆن سوجدە نابرێت ئیلا بۆالله نەبێت وە کەس ناپەرستن ئیلا الله نەبێت وە مەخلوق ناپەرستن ئاوا بەهەمان جۆر پێویستە ملکەچ و گوێڕایەڵ نەبـن ئیلا بۆ حوکمی حکیم ـ زانا و سوپاسکراو نەبێت کەبەبەزەی وبەخشندەیە بەپێچەوانەی حوکمی مەخلوقەکان کە ستەم وجەهلە ئەو مرۆڤەی کە گومان وئارەزوو وشوبهات بەهیلاکیدا بردوە وە بێ ئاگای ودڵ ڕەقی وتاریکی لەسەر دڵیان زاڵ بوە پێویستە لەسەر کەسە ژیرەکان نەفسی خۆیان لەم یاسایانە دووربکەنەوە چونکە بەبەندەکردنی خەڵکیە بۆئەویاسایەنە وحوکم کردنە لەسەر خەڵکی بەهەوا ویستی پیاوانی یاسا و کەپرە لەهەڵە و غەڵەت سەرەڕای ئەوەی کەکـــوفرە بەدەقی وتەی الله تعالى

(وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الكافِرون)...(کەواتا شێخ بۆتەکفیرکردنی حوکم کەران بەیاسا ئەم ئایەتەی کرد بەبەڵگـە کەواتا کوفر دون کوفر لەم ئایەتەدا بۆحاڵەتی تشریع و استبدال نیە)

⑥ جۆری شـەشەم (کەکوفری گەورەی اعتقادیە وخاوەنەکەی پێی کافردەبێت ئەگەر ئەم کردارەی لێ دەربکەوێ حوکم ئەدەین بەسەر اعتقادی وبیروباوەڕیدا بەوەی ئەم کەسە بەهۆی ئەم کردارەوە دڵنیادەبین لێی کەباوەڕی بەشەرع نیە)

ئەم کردارەش بریتیە لەوەی کەزۆربەی سەرکردەی هۆزەکان ودەشتەکیەکان وهاوشێوەکانیان حوکم دەکەن بەچیرۆکی باوباپیرانیان ونەریتەکانیان کەناویان لێناوە سلوم نەوە لەدوای ناوە وەری دەگرن وحوکمی پێدەکەن وجەخت لەسەرئەوە دەکەنەوە کە ناکۆکیکارانیان بگەڕێننەوە بۆ ئەم حوکمە لەکاتی کێشە وناکۆکیدا وبەردەوام دەبن لەسەر مانەوەی حوکمەکانی جاهلیەت وپشت هەڵدەکەن وحوکمی الله ورەسولەکەیان ناوێت صلى الله عليه وسلم لاحول ولاقوە الابالله

(لێرەدا شێخ تەنها ئەو کرداری حوکم کردن بەنەریتەی لەجۆری کوفری اعتقادی باسکرد بەبێ ئەوە بڵێت ئەگەر حەڵاڵی بکەن یان ئەگەر بەباشتری بزانن تەنها ئەو کردارەی بەکوفری اعتقادی دەرخەر لەئیسلام باسکرد)

جـــــۆری دووەم لەبەشەکانی کوفری حاکـم بەغیری ما انزل الله

ئەو کوفرەیە کەلەمیلەتی ئیسلام دەری ناکـات وەک پێشتر تەفسیری ابن عباسمان هێنایەوە کەلەتەفسیری ئایەتی (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللهُ فَأُولئِكَ هُمُ الكافِرون) فەرمووی کوفری بـچوکە وە فەرموویەتی ئەو کوفرە نیە کەئێوە بۆی دەچن ئەمەش ئەو حاکـــمە دەگرێتەوە کە بەهۆی هەواو ئارەزووی خۆیەوە لەقـەزیەیەکدا حوکم بکات بەغیری ماانزل الله لەهەمان کاتیشدا باوەڕی وایێت کەحوکمی الله وڕەسولەکەی صلى الله عليه وسلم هەقە و دان بنێت بەوەی کەئەو تاوانبارە بەهۆی حوکم نەکردنی بماانزل الله ئائەم جۆرە ئەگەر کوفرەکەی لەئیسـلامیش دەری نەکات ئەوا تاوانێـکە گەورەترە لەتاوانەگەورەکانی وەک زینا و ئارەق خواردنەوە و دزی کردن وەگەورەترە لەسوێندخواردنی درۆ بۆ داگیرکردنی مافی موسڵمانێک وگەورەترە لەمەعصیەتەکانی تر چونکە ئەگەر تاوانێ الله لەقورئاندا بەکوفر ناوی ببات گەورەترە لەتاوانێ کەالله بەکوفر ناوی نەبردبێت الله تعالى هەموو موسڵمانان کۆبکاتەوە لەسەر حوکم گێڕانەوە بۆ کتابەکەی و ملکەچ بون وڕازی بون بۆحوکمەکانی چونکە الله بەتوانا ودەسەڵاتە.

کەواتـا کوفر دون کوفر بۆحاکمێـکە لەقەزیەیەکدا حوکم نەکات بەقورئان نەک حاکمی یاسادانەر و حاکمێ کە غیری حوکمی الله بچەسپێنێت وەک الشيخ محمد بن إبراهيم آل الشيخ رحمە الله لەفتاواکانیدا فەرموویەتی :

(أمَّا الذي قيل فيه: "كفر دون كفر" إذا حاكم إلى غير الله مع اعتقاده أنَّه عاصٍ وأنَّ حكم الله هو الحق؛ فهذا الذي يصدُر منه المرَّة ونحوها، أمَّا الذي جعل قوانين بترتيبٍ وتخضيعٍ، فهو كُفر وإن قالوا: أخطأنا وحُكمُ الشرع أعدل)(1)

---

(1): [فتاوى الشيخ محمد بن إبراهيم: المجلد الثاني العشر/ 280]

ئەوەی کەوتـراوە کوفر دون کـوفر بۆکەسێکە ئەگەر حوکم بباتەوە بۆلای غیری حوکمی الله وباوەڕی وابێت ئەو تاوانبارە وحوکمی الله هەقە وە ئەم کارەش جـــارێک یان دووجار لێیەوە دەربکەوێ بەڵام کـەسێ یاسا دانێت بەڕێکخستن وملکەچی نواندن بۆی ئەمە بێ باوەڕیــیە ئەگەرچی بـڵێت ئێمە هەڵەین وحوکمی شەرع دادپەروەرترە .

کەواتا تێگەشــتین خودی حوکم کردن بەقانون ڕازی نەبونە بەحوکمی الله الشيخ محمد بن إبراهيم زۆر جوانی فەرمووە کاتێ کەدەڵێت :

(واعتبارُ شيءٍ من القوانين للحُكم بها ولو في أقلِّ قليل، لا شكَّ أنه عدمُ رضا بحكمِ الله ورسوله، ونسبةُ حكمِ الله ورسوله إلى النقصِ وعدمِ القيام بالكفاية في حلِّ النزاع وإيصالِ الحقوق إلى أربابها، وحكمِ القوانين إلى الكمال وكفاية الناس في حلِّ مشاكلهم) (1)

کەواتـا هەرکاتێ وشەی اعتقاد واستحلالتان بينی بۆ کوفری حاکم بغير مانزل الله ئەوا یەکسـەر بیرتان بۆ ئەم فەتوایانەی شێخ بچێت کەخودی حوکم کردن بەقانون بەاستحلال و ڕازی نەبون بەحوکمی الله وەسف دەکات بەبەڵگەی ئایەتەکانی قورئانی پیرۆز چونکە قورئان نەفی ئیمـانی دڵی هەموو ئەوانەی کردوە کەحوکم بەطاغوت دەکەن وحوکمی بۆ دەگێڕنەوە

الحمد لله رب العالمين

---

(1): (الفتاوى والرسائل) [12/251]